

KAULI YA TAARIFA YA CHANJO

Chanjo ya Ugonjwa wa kupooza: *Unachohitaji Kujua*

Many Vaccine Information Statements are available in Swahili and other languages. See www.immunize.org/vis

Kauli nyingi za taarifa ya chanjo zinapatikana katika Kiswahili na lugha nyinginezo. Angalia www.immunize.org/vis

1. Kwanini unahitaji kuchanjwa?

Chanjo ya ugonjwa wa kupooza inaweza kuzuia ugonjwa wa kupooza.

Ugonjwa wa kupooza (au poliomyelitis) ni ugonjwa unaolemaza na wa kutishia maisha unaosababishwa na virusi vya poliovirus, ambavyo vinaweza kuambukiza uti wa mgogo wa mtu, na kupelekea ulemavu.

Wengi wa watu walioambukizwa virusi vya poliovirus hawana dalili, na wengi huona bila matatizo. Baadhi ya watu hupata na maumivu ya koo, joto jingi, uchovu, kichefuchefu, maumivu ya kichwa, au maumivu ya tumbo.

Kundi ndogo zaidi la watu hupata na dalili mbaya zaidi ambazo huathiri ubongo na uti wa mgogo:

- Paresthesia (kuhisi kudungwadungwa kwa vipini na sindano miguuni),
- Meningitis (maambukizo ya utandu unaofunika uti wa mgongo na/au ubongo), au
- Kulemaa (hauwezi kusongeza sehemu za mwili) au udhaifu katika mikono, miguu, au vyote.

Kulemaa ndiyo dalili mbaya zaidi inayohusishwa na ugonjwa wa kupooza kwa sababu unaweza kupelekea ulemavu wa kudumu na kifo.

Ulemavu wa maungo unaweza kupungua, lakini katika baadhi ya watu maumivu mapya ya misuli na udhaifu yanaweza kutokea miaka 15 hadi 40 baadaye. Hii inaitwa “ugonjwa wa baada ya-ugonjwa wa kupooza.”

Ugonjwa wa kupooza umeondolewa nchini Marekani, lakini bado hutokea katika sehemu zingine za ulimwengu. Njia bora zaidi ya kujilinda mwenyewe na kuweka Marekani bila ugonjwa wa kupooza ni kudumisha kinga ya kiwango cha juu (kinga) miongoni mwa watu dhidi ya ugonjwa wa kupooza kupitia kuchanjwa.

2. Chanjo ya ugonjwa wa kupooza

Watoto wanapaswa kwa kawaida kupata dozi 4 za chanjo ya ugonjwa wa kupooza katika umri wa miezi 2, miezi 4, miezi 6–18, na miaka 4–6.

Wengi wa **watu wazima** hawahitaji chanjo ya ugonjwa wa kupooza kwa sababu tayari walichanjwa dhidi ya ugonjwa wa kupooza wakiwa watoto. Baadhi ya watu wazima wako katika hatari kubwa zaidi na wanapaswa kupokea chanjo ya ugonjwa wa kupooza, ikijumuisha:

- Watu wanaosafiri kwenda maeneo fulani ya ulimwengu
- Wafanyikazi wa maabara ambao huenda wakashughulikia ugonjwa wa kupooza
- Wafanyikazi wa uuguzi wa kiafya wanaotibu wagonjwa ambao wanaweza kuwa na ugonjwa wa kupooza
- Watu ambao hawajachanjwa ambao watoto wao watakuwa wakipokea chanjo ya kumeza ya ugonjwa wa kupooza (kwa mfano, wahamiaji wanaopokelewa kimataifa au wakimbizi)

Chanjo ya ugonjwa wa kupooza inaweza kupeanwa kama chanjo kivyake, au kama sehemu ya chanjo ya mchanganyiko (aina ya chanjo ambayo huunganisha zaidi ya chanjo moja pamoja kwa sindano moja).

Chanjo ya ugonjwa wa kupooza inaweza kupeanwa wakati mmoja na chanjo zingine.

3. Zungumza na mtoa huduma za afya wako

Mwambie mtoa huduma ya chanjo wako ikiwa mtu anayepokea chanjo:

- Amekuwa na **mmenyuko wa mzio baada ya dozi ya awali ya chanjo ya ugonjwa wa kupooza**, au ako na **mmenyuko wowote mbaya sana wa mzio, wa kutishia maisha**

U.S. Department of Health and Human Services
Centers for Disease Control and Prevention

Katika baadhi ya visa, mtoa huduma za afya wako anaweza kuamua kuahirisha chanjo ya ugonjwa wa kupooza hadi katika ziara ya baadaye.

Watu walio na magonjwa madogo madogo, kama vile mafua, wanaweza kuchanjwa. Watu ambao ni wagonjwa kwa wastani au wagonjwa vibaya wanapaswa kwa kawaida kungojea hadi wapone kabla ya kupokea chanjo ya ugonjwa wa kupooza.

Sio mengi yanajulikana kuhusu hatari za chanjo hii kwa wajawazito au watu wanaonyonyesha. Walakini, chanjo ya ugonjwa wa kupooza inaweza kupeanwa ikiwa mjamzito yuko katika hatari kubwa ya kuambukizwa na anahitaji kinga ya dharura.

Mtoa huduma za afya wako anaweza kukupatia habari zaidi.

4. Hatari za mzio dhidi ya chanjo

- Sehemu yenye maumivu iliyo na wekundu, kufura, au maumivu kwenye eneo la sindano vyaweza kutokea baada ya chanjo ya ugonjwa wa kupooza.

Watu huzirai wakati mwingine baada ya taratibu ya kimatibabu, ikijumuisha uchanjwaji. Mwambie mtoa huduma wako ikiwa unahisi kisunzi au mabadiliko katika kuona kwako au kuhisi milio masikioni.

Kama ilivyo na dawa yoyote ile, kuna uwezekano nadra sana kwa chanjo kusababisha mmenyuko mbaya wa mzio, majeraha mengine mabaya, au kifo.

5. Na je, kukiwa na tatizo hatari?

Mmenyuko wa mzio unaweza kutokea baada ya mtu aliyechanjwa kuondoka kliniki. Ikiwa utaona ishara za mmenyuko mbaya wa mzio (mabaka, kuvimba uso na koo, matatizo ya kupumua, moyo kudunda kwa kasi, kizunguzungu, au udhaifu), pigia simu **9-1-1** ili mtu huyo apelekwe kwenye hospitali iliyo karibu.

Kuhusu ishara zingine ambazo zinakupatia wasiwasi, pigia simu mtoa huduma za afya wako.

Mizio hatari inapaswa kuripotiwa kwa Mfumo wa Kuripoti Matukio Mabaya ya Chanjo (Vaccine Adverse Event Reporting System - VAERS). Mtoa huduma za afya wako kwa kawaida ataweka faili ya ripoti hii, au unaweza kufanya hivyo mwenyewe. Tembelea tovuti ya VAERS katika www.vaers.hhs.gov au piga simu **1-800-822-7967**. *VAERS ni ya kuripoti mizio pekee, na wafanyikazi wa VAERS hawapeani ushauri wa kimatibabu.*

6. Mpango wa Kitaifa wa Ufidiaji wa Majeraha ya Chanjo

Mpango wa Kitaifa wa Ufidiaji wa Majeraha ya Chanjo (National Vaccine Injury Compensation Program - VICP) ni mpango wa serikali kuu ambao ulibuniwa ili kufidia watu ambao huenda walijeruhiwa na baadhi ya chanjo. Madai kuhusiana na majeraha au vifo vinavyodaiwa kutokana na kuchanjwa yako na kikomo cha muda kwa kufaili, ambao unaweza kuwa mchache kama vile miaka miwili. Tembelea tovuti ya VICP katika www.hrsa.gov/vaccinecompensation au piga simu **1-800-338-2382** ili kujifunza kuhusu mpango huu na kufaili dai.

7. Je, ninawezaje kujifunza mengi zaidi?

- Muulize mtoa huduma za afya wako.
- Pigia simu idara ya afya eneo lako au ya jimbo.
- Tembelea tovuti ya Utoaji wa Chakula na Dawa (Food and Drug Administration - FDA) upate machapisho ya vifurishi vya chanjo na taarifa ya ziada katika www.fda.gov/vaccines-blood-biologics/vaccines.
- Wasiliana na Vituo vya Udhibiti na Uzuiaji wa Magonjwa (Centers for Disease Control and Prevention - CDC):
 - Pigia simu **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** au
 - Tembelea tovuti ya CDC katika www.cdc.gov/vaccines.

Swahili translation provided by Immunize.org

